

BİLİNMEYENLERİYLE KAPADOKYA

Her seferinde bizi yeniden büyüleyen Kapadokya'yı ne kadar tanıyoruz? Türkiye'de kültür turizminin öncüsü, *Kapadokya, Kayalardaki Şiirsellik* kitabının da yazarı *Faruk Pekin*, bu eşsiz bölgenin bilinmeyenlerini ve ideal gezi rotalarını paylaşıyor.

Doğal, tarihsel ve görsel zenginlikleriyle Kapadokya; yaklaşık 10 bin yıllık, kesintisiz bir kültürel evrimin de odağı. Burası Doğu ile Batı'nın eklemlendiği; halkların, dinlerin, dillerin ve kültürlerin birbiri içinde eridiği bir pota. Özgünlüğü, acayip renkleri, sürrealist duruşu, mimari biçim ve duvar resmi çeşitliliği, bezemeleri ve benzersiz görünümü ile Cézanne, Gauguin, Van Gogh, Picasso, Gaudi gibi ustaları kışkırtacak bir görselliğe sahip. Bu topraklar en eski çanak-çömleksiz yerleşimden Anadolu'nun ilk yazılı belgelerine, gelişkin bir ticaretten maden teknolojisinin ilklerine; birçok konuda ilklerin yaşandığı yer aynı zamanda. Baskı karşısında kalanların sığındığı, inzivaya çekilmek için gelenlerin ya da ortak yaşama ilkelerini hayata geçirenlerin tercihi olması boşuna değil. Peki bütün bu özelliklerine ve üzerimizdeki büyüleyici etkilerine rağmen Kapadokya'yı, gerçekten tanıdığımız söylenebilir mi? Bu, tartışmaya açık bir konu.

Yanlış bilinen Kapadokya

Kapadokya'ya yalnızca tarihsel ve sanatsal bir yer değil; ünlü peribacaları, akıl almaz güzellikteki doğal oluşumlarıyla eşsiz bir doğa harikası; benzersiz bir jeoloji, jeomorfoloji ve jeoarkeoloji mekânı olarak yaklaşmak gerekir.

İkinci atlanmaması gereken unsur bu coğrafyanın tüm dünyada benzeri olmayan, uyumlu bir doğa-insan etkileşiminin mekânı oluşudur. Dünyanın değişik yerlerinde, ABD'deki Büyük Kanyon'da, Çin'deki Guylin Nehri çevresinde ve Vietnam'daki Halong Körfezi'nde de benzeri şaşırtıcı jeolojik oluşumlar var fakat hiçbirinde Kapadokya'dakine benzer, sürekliliği olan doğa-insan etkileşimi yok. Kapadokya'da adeta doğa yaratmış, insanoğlu biçimlendirmiş.

Üstelik Kapadokya, yerli ve yabancı turistlere gezdirilen Nevşehir-Avanos-Ürgüp üçgeninden (Turistik Kapadokya) çok daha geniş bir bölgeyi kapsamakta.

Buraya yalnızca Hristiyan kültürünün, Bizans uygarlığının, Bizans sanatının özel bir merkezi ya da yalnızca Rum Ortodoks, Apostolik Ermeni kültürünün bir toplamı gibi yaklaşmak oldukça eksik olur. Kapadokya çeşitli uygarlıkların, Anadolu Müslüman halk kültürü de dahil değişik kültürlerin örtüştüğü; çok katmanlı, Bizans öncesi ve sonrasıyla, Selçuklu ve Osmanlı yüzüyle özel bir bölgedir.

Atlanan en önemli unsurlardan biri de bölgenin geçmişten süzülüp gelen çok renkli yaşam kültürüdür. Bu coğrafyanın kendine has mutfak kültürü; şarap kültürü; halı-kilim ve çömlek-seramik üretimi başta olmak üzere değişik el sanatları ve bezeme kültürü olduğu yadsınamaz.

Kapadokya aslında neresi?

Kapadokya'nın sınırları ise çağlar boyu değişmiş. Bölge, eski çağlarda Med, Pers, Helenistik, Roma, Doğu Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde farklı sınırlara sahip olmuş. Perslerin satraplık, Romalıların eyalet düzenlemelerinde değişik iller Kapadokya sınırları içinde gösterilmiş. Klasik antik yazarlar Doğu Karadeniz'i Pontos Kappadokia (Pontus Cappadocia); bugünkü Çorum, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri illerinin kapsadığı bölgeyi ise -bazen de komşu Amasya, Tokat, Sivas, Malatya, Kahramanmaraş illerini dahil ederek- Büyük Kappadokia olarak adlandırmışlar.

Tüm bunları göz önünde bulundurduğumuzda Kapadokya'yı yerbilimcilerin de önerdiği gibi (Kapadokya Volkanik Bölgesi); coğrafi ve kültürel benzerlikleri, tarihsel arka planı ve günümüz turistlik anlamlandırılmasını dikkate alarak Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri ve Kırşehir illerini kapsayan bir dörtgenin içinde yer alan bölge olarak tanımlamak doğru olur.

"Güzel Atlar Ülkesi" değil!

Dilbilim araştırmalarına göre yaygın inancın tersine Kapadokya eski İran

dillerinde "Güzel Atlar Ülkesi" anlamına gelmiyor. Ayrıca tarihçilere göre eskiden Kapadokya'nın katırları da, koyunları da atları kadar ünlüymüş. O kadar ki, vergi toplayanlar, aynı vergi unsurları arasında katırları da sayarlarmış.

Kapadokya nasıl gezilmeli?

Kapadokya'ya ilişkin yayınların ve düzenlenen turların çoğu Ürgüp, Göreme, Zelve, Avanos, Kaymaklı ya da Derinkuyu gibi artık adları çok duyulmuş yerleri kapsar. Oysa Kapadokya'yı Göreme-Avanos-Ürgüp üçgenine sıkıştırmak burayı yoksullaştırmak, ona haksızlık etmek olur. Öte yandan Kapadokya gezilerini kiliselere, onların da yalnızca resimli olanları üzerine yoğunlaştırıp Kapadokya'yı Hristiyanlığa endekslemek de yanlış bir tavır olur.

Halbuki Kapadokya'nın tüm güzelliklerini görebilmek için es geçilmemesi gereken yerler var. Zamanımızın genişliğine göre farklı tur rotaları düzenlenebilir. İhlara Vadisi'nin tamamı, Gelveri ya da Güzelyurt, Selime Kalesi, Manastır Vadisi, Kızıl Kilise, Sinasos, Cemil, Sobesos, Söviş, Soğanlı Vadisi, Kayseri, Talas, Gesi, Ağırnas, Sultan Sazlığı, Acıgöl, Göllüdağ, Aynalı Kilise, Pancarlık Kilise, Ayvalıköy, Çat, Çeç Tümülüsü, Kızılçukur, Güllüdere gibi artık eski ve yeni adları birbirine karışan tarihi yerler Kapadokya'nın bir başka yüzünü, "Bilinmeyen Kapadokya'yı" oluşturur.

Kültepe, Erdemli Vadisi, Güzelöz, Başköy, Hallaçdere Manastırı, Göreme kiliseleri, özellikle Durmuş Kadir Kilisesi, Görkündere, Zemi, Kılıçlar, Güllüdere, Kızılçukur vadileri, Ak Kilise, Özkonak (özellikle dışı Teyrat'tan resimli camisi), Niğde kiliseleri, Hüdavend Hatun Kümbeti, Alaaddin Camisi, Sungur Bey Camisi, Ak Medrese, Küçükköy, Yeşilburç, Fertek Camisi ve Hamamı, Konaklı (Misti) Kilisesi, Hasaköy Kilisesi, Hamamlı, Dikilitaş, Tyana-Kemerhisar, Gümüşler Manastırı, Erdürlük, Erkilet, Kayabağ, Darsiyak Kilisesi, Gülşehir, Karşı Kilise, Sivas,

Hacıbektaş, Kırşehir ise "Hiç Bilinmeyen Kapadokya"yı temsil eder.

Kapadokya'ya dört mevsim gidebilirsiniz. Bu topraklar baharda da güzel, karlar altında da. Bölgeyi klasik turlarla ya da gruplarla gezebileceğiniz gibi, kendi başınıza da dolaşabilirsiniz. Şaşırtıcı doğal örtü içinde vadilerinde yürüyüşler yapabilirsiniz. At ya da eşek sırtında, at arabalarıyla, dağ bisikletiyle ya da balonla dolaşabilirsiniz. Gizemli vadilerinde mehtapta yürürken düş gücünüzü zorlayabilirsiniz; ancak, Kapadokya'yı sadece görmek değil, onu tüm yönleriyle algılamak önemlidir.

Gezinin olmazsa olmazları

Bir Kapadokya gezisi mutlaka şunları içermelidir: Göreme Açık Hava Müzesi, bir vadi (tercihen kolay olan Zelve Vadisi), bir yeraltı şehri (Kaymaklı gibi), taş evleriyle sivil mimarlık örneklerine sahip bir yerleşim (Mustafapaşa/Sinasos, Güzelyurt/Gelveri, Avanos, Ürgüp gibi).

İkinci "mutlaka listesi"nde bir vadi

yürüyüşü, Uçhisar Tepesi, Çavuşin Kilisesi, Karşı Kilise, İhlara Vadisi, Güzelyurt/Gelveri, Ağzıkarahan Kervansarayı, Kayseri ve çevresi olmalı.

Üçüncü "mutlaka listesi" ise Soğanlı Vadisi, Açıksaray, Hacı Bektaş Veli Müzesi, Gümüşler Manastırı, köyleriyle birlikte Niğde'yi kapsayabilir.

İdeal olanı Kapadokya'yı toplam 17 günlük bir gezi dizisiyle gezmektir. 4 Günlük "Klasik Kapadokya", 4 günlük "Bilinmeyen Kapadokya", 4 günlük "Hiç Bilinmeyen Kapadokya", 3 günlük "Kayseri ve Çevresi", 2 günlük "Hacı Bektaş-Kırşehir" bölgeyi iyice kavramak için yeterli olacaktır.

Kapadokya'da geçireceğiniz süreye göre turunuza balonla Kapadokya, şarap mahzenleri, çanak-çömlek atölyeleri, halı-kilim imalathaneleri, Kapadokya'da lezzet durakları gezilerini ve Aladağlar yürüyüşleri ya da tırmanışlarını da ekleyebilirsiniz.

CAPPADOX İLE DÜNYA TURU

Henüz üç yaşında olmasına rağmen hem büyüleyici güzellikteki Kapadokya'da yapılması hem de yenilikçi içeriği sayesinde şimdiden efsaneleşen Cappadox bu yıl 18-21 Mayıs 2017 arasında gerçekleşiyor. Tema, "Dünyadan Çıkış Yolları". Biz de Cappadox'ta izleyicilerle buluşacak sanatçıların birkaçıyla dünya turuna çıktık.

FULYA ERDEMCI

13. İstanbul Bienali ile 2011'de Venedik Bienali 54. Uluslararası Sanat Sergisi'nde Türkiye Pavyonu'nun küratörlüğünü yapan yazar ve küratör Fulya Erdemci, İstanbul'da yaşıyor. Erdemci bugüne kadar Cappadox dışında da pek çok uluslararası projenin yönetimini ve danışmanlığını üstlendi.

En son nereye seyahat ettiniz?

Kapadokya'ya.

Dünyanın neresinde bir sergi düzenlemek istediniz?

Kapadokya'da.

Şehirlerden topladığınız eşya?

Yok. Bazen taş, çakıl gibi şeyler topladığımı oluyorum.

En etkilendiğiniz müze?

Etkilendiğim birçok farklı müze oldu. Hepsini sıralamam mümkün değil.

İnsanı en çok besleyen şehir?

Özgürce yaşadığı şehir.

Derviş Alan Kilisesi'nin mezar odasındaki Meryem, İsa ve Bağışçı resmi.

EMMA SHAPPLIN

Fransız soprano, klasik müziği elektropop ve soft rock gibi türlerle şaşırtıcı şekilde birleştiriyor. Bugüne kadar Akropolis ve Kremlin Sarayı gibi nefes kesici mekanlarda sahne alan Emma Shapplin Kapadokya'nın kadim topraklarında izleyicilere farklı bir deneyim yaşatmaya hazırlanıyor. Emma Shapplin, sufi müziğini modern elektronik tınılarla harmanlayan Mercan Dede ile 19 Mayıs'ta Uçhisar Çiftlik Evi'nde.

En son nereye gittiniz?

Doğu Berlin'e gittim. Çok garip ve eşsiz bir atmosferi, çok da ilgi çekici sanat galerileri var.

En etkilendiğiniz konser?

15 yaşındayken Paris'te, Palais Garnier'de Mozart'ın Don Giovanni'sini izlemiştim. Aslında izlediğim ilk operaydı. Kendimi Mozart'ın müziğinin kuvvetiyle yükseltilere uçuyormuş gibi hissetmişim. Orkestradan gelen seslerin gücü ve derinliği iliklerime işlemiştir. İnanılmazdı!

Bir de 18 yaşında gittiğim ilk pop konseri: Stade de France'ta David Bowie. Öyle kalabalıktı ki güçlükle nefes alıyordum. Sahneyi görebilmek için arkadaşımın omzuna tırmanmışım. Seyircilerin

duygularının nasıl yükseldiğini bire bir görebiliyordunuz. Sahneye çıktığı anda bir fırtına koptu. Sonra herkes sakinleştiğinde, her şey yerini Bowie'nin aurasına bıraktı. Baktığım yerden küçücük görünüyordu ama aurası bütün stadyuma hakim olmuştu. İnanılmazdı!

Favori manzaranız?

Herhalde sevdiğimin gözlerindeki manzara. Tasvir etmesi zor. Mutlak ve saf bir anlayış. Başka manzaralar da var tabii: Yaban manzaraları, mevsim değişiklikleri sırasındaki tarihi alanlar. Bulutları, rüzgarları, çiseleyen ya da bardaktan boşanırcasına yağan yağmuru, güneşi ve ayın hallerini seviyorum. Tüm bunlar bana şiir gibi geliyor. **İnsan sevgiliyle nereye gitmeli?**

Buna herkesin özel bir yanıtı vardır. İnsanın kendini diğeriyle bir hissedeceği bir yerler olmalı. Bir de belki diğeriye göstermek istediği, kişisel bir hikayesi olan yerler ya da ortak bir rüyayı temsil eden bir yer.

Nerede konser vermek isterdiniz?

Özel bir akustiğe ve iyi bir enerjiye sahip bir yer isterdim. Bir opera binası, tarihi bir eser, ay ışığında bir deniz kıyısı, bir katedral, bir tapınak ya da eski bir eser olabilir.

DEAD COMBO

Tó Trips ve Pedro V. Gonçaves ikilisinin müziği, "Lizbon'u içinde barındıran müzik" olarak adlandırılıyor. İkili, 2003'ten bu yana Portekiz'in geleneksel fadolarını caz, blues, alternatif ve dünya müzikleriyle birleştiriyor. Dead Combo, 18 Mayıs'ta Büyük Ev Ablukada ile birlikte Perili Ozanlar Vadisi'nde.

En son nereye gittiniz?

Atlantic Music Expo'nun beşincisine katılmak üzere Cabo Verde'ye gittik.

Favori şehriniz?

Yedi tepeli, iki yakalı, canlı ve hareketli evimiz: Lizbon.

İlk kez gittiğiniz bir kentte ne yaparsınız?

En sevdiğimiz şey yanımıza harita almadan kendimizi sokaklara atıp şehir bizi nereye götürürse oraya gitmek.

Favori manzaranız?

Şüphesiz deniz.

Şehirlerden topladığınız eşyalar?

Anılar, şehrin yerlilerinden topladığımız hikayeler ve eğer zaman bulabilirsek edindiğimiz arkadaşlar bizim için çok değerli.

KALBEN

2016 yılında çıkardığı ilk albümle büyük başarı yakalayan Kalben; folk, indie, klasik müzik ve arabesk gibi farklı türlerden besleniyor. Aynı zamanda yazar olan Kalben'in *Lulu'nun Maceraları* adında bir çocuk kitabı serisi de var. Kalben, *Saçlar* ve *Doya Doya* gibi sevilen şarkılarıyla 20 Mayıs'ta Uçhisar Çiftlik Evi'nde.

En son nereye seyahat ettiniz?

Eşimle Burgazada'ya gittik.

Aileniz olmadan ilk seyahatiniz?

10 yaşındayken dil kursu için Londra'ya seyahat etmiş ve iki ay kadar orada kalmışım.

Şehirlerden topladığınız eşya?

Konser biletleri, ücretsiz dağıtılan kartlar, güzel kağıt peçeteler, çiçekler ve kitaplar topluyorum şehirlerden.

Favori manzaranız?

Deniz ve dağ bir aradaysa çok keyifliyim demektir.

En sevdiğiniz seyahat aracı?

Tekneyle seyahat edecek rahatlığa ve zamana sahip olmak isterdim.